

Yttrande från Regionkommittén om "Energifärdplan för 2050"

(2012/C 391/04)

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

- De lokala och regionala myndigheternas roll bör få ett rättmätigt erkännande, och de bör tilldelas tillräckliga resurser och adekvat kapacitet samt lämpliga förvaltningsinstrument, eftersom dessa myndigheter har en central funktion, antingen direkt i egenskap av partner i lokala projekt med inriktning på hållbar energi eller i samband med planering av ny infrastruktur, beviljande av tillstånd, investeringar, offentlig upphandling, produktion och kontroll över energiförbrukningen.
- Regionkommittén upprepar att man bör prioritera integrering i distributionsnätet av förnybar energi producerad på lokal nivå via en rad olika decentraliserade resurser, exempelvis vindkraft, vattenkraft, jordvärme, solenergi och biomassa. På så sätt blir energitransport- och distributionsinfrastrukturen intelligentare (smart grids), vilket är en förutsättning för en effektiv konkurrens som medför reella fördelar för slutkonsumenterna.
- För att kunna möta det ökade behovet av flexibilitet i energisystemet krävs lämpliga lagringsmetoder på alla spänningsnivåer, som (i likhet med pumpkraftverk) skapar möjlighet att lagra överskott som senare kan användas för elproduktion i stor skala. På detta område bör strategiska instrument för teknikforskning och teknikfrämjande utvecklas och utnyttjas.
- Kommittén rekommenderar att man framhäver den roll som informations- och kommunikationstekniken (IKT) kan spela i syfte att främja utnyttjandet av innovationer, sprida information och lösningar beträffande energiförbrukning på strategiska områden, till exempel "smart cities", som omfattar strategier i fråga om hållbara transporter, intelligenta distributionsinfrastrukturer ("smart grids") och hållbar byggnation.
- Regionkommittén understryker att det är bråttom att senast 2014 fullborda den inre energimarknaden, som kan bidra till att garantera en energiförsörjning till överkomliga priser, att senast 2015 häva medlemsstaternas energimässiga isolering och att genomföra en rättvis resursutjämning mellan regionerna och att stabilisera och förbättra ramvillkoren för den europeiska energisektorn så att merkostnaderna för energiomställningen kan begränsas.

Föredragande	Ugo CAPPELLACCI (IT-PPE), regionpresident i Sardinien
Referensdokument	Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – Energifärdplan för 2050 COM(2011) 885 final

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

A. En EU-strategi för omställningen av energisystemen

1. Regionkommittén instämmer i behovet av att snarast utarbeta en långsiktig EU-strategi för energisektorn som på ett konkret sätt kan bidra till EU:s mål om minskade koldioxidutsläpp till 2050. Omställningen av energisystemet är en uppgift som vi måste lösa av hänsyn till kommande generationer, men den ger också EU en reell möjlighet till tillväxt, utveckling, nya arbetstillfällen, konkurrenskraft och en högre grad av energioberoende.

2. Regionkommittén välkomnar Energifärdplan för 2050 men anser att den inte är tillräckligt detaljerad och färdig för att medlemsstaterna, de lokala och regionala myndigheterna och investerarna ska kunna använda den som vägledning för de val som de från och med nu måste göra för att skapa en ny energimodell för tiden efter 2020. Den innebär inte heller tillräcklig planeringssäkerhet. Kommittén framhåller samtidigt vikten av att den nu följs av beslut om konkreta åtgärder. Exempelvis skulle man kunna överväga att införa beslut om förbud mot nationella subventioner av fossila bränslen.

3. ReK saknar en utvärdering i färdplanen av den nuvarande situationen med avseende på målen för detta årtionde, som fastställs i energistrategin 2020. Eftersom färdplanen har denna brist bör man först klargöra den nuvarande situationen innan man fastställer målen och den politiska ramen för 2030, som den sista av färdplanens slutsatser hänvisar till. Dessutom bör man definiera deletapper när det gäller omställningen av energisystemet för 2030 och 2040 i överensstämmelse med målen om att minska koldioxidutsläppen enligt "Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppssnålt samhälle 2050" ⁽¹⁾. En plan med olika deletapper skulle kunna innebära att man använder bränslen/energikällor som kan utgöra grundvalen för en gradvis omställning, samtidigt som energioberoendet och energitryggheten bevaras. På så sätt skulle det också bli lättare att nå konkreta resultat och övervaka och utvärdera genomförandet av åtgärderna.

4. Den teknikneutrala strategi som föreslås i dokumentet är inte ändamålsenlig och bör omprövas för att på längre sikt prioritera strategier, teknik och bränslen som är pålitliga och som kan användas på ett hållbart och säkert sätt med hänsyn till våra nuvarande erfarenheter och kunskaper om förnybara

energikällor och innovativa tekniker. Vidare kan en hållbar omställning av energisystemet inte genomföras utan hänsyn till den förändrade situationen när det gäller tillgång till resurser på grund av den pågående ekonomiska krisen och dess eventuella miljömässiga och sociala konsekvenser.

5. Kommittén är övertygad om att det finns ett ömsesidigt beroende mellan miljö- och socialpolitiken, och att man följaktligen måste se till att alla på mellanlång och lång sikt har lika tillgång till säker och hållbar energi med minsta möjliga miljöpåverkan till överkomliga priser. Dessutom måste man säkerställa att alla har tillgång till de medel som behövs för att kunna kontrollera hushållens förbrukning samt till medel för lokal produktion av förnybar energi till överkomliga priser.

6. Kommittén framhåller att de lokala och regionala myndigheterna bör involveras i utformningen av strategier på områden som exempelvis energi utan koldioxidutsläpp vad gäller energieffektivitet, kontroll över förbrukningen, energiproduktion och ny teknik samt översynen av färdplanen i linje med lokala och regionala myndigheters potential och behov, samt att dessa myndigheters viktiga roll backas upp av tillräckliga resurser, kompetens och förvaltningsinstrument.

B. Bedömning av inverkan på regionerna och de sociala konsekvenserna

7. Den insats som behövs för omställningen av energisystemen och dess konsekvenser kommer att variera från region till region beroende på energisammansättningen och de tillgängliga resurserna i regionen. De eventuella ekonomiska, finansiella och administrativa kostnaderna för en EU-åtgärd på energiområdet bör bygga på en detaljerad konsekvensanalys som verkligen tar hänsyn till de specifika lokala och regionala förhållandena och med särskild hänsyn till sådana aspekter som energimässig isolering.

8. Kommittén håller med om att omstruktureringen av energisystemen kräver en utbyggnad och/eller en modernisering av infrastrukturen, men framhåller att kostnaderna för denna omvandling kommer att vara ojämnt fördelade mellan EU:s olika regioner, vilket skulle kunna utgöra ett hot mot den sociala sammanhållningen.

9. Kommittén rekommenderar att man utformar instrument för att utvärdera effekterna av omstruktureringen av energisystemen på lokal nivå, ur såväl ett ekonomiskt som socialt och miljömässigt perspektiv. Vi påminner om vikten av att förbättra kvaliteten och omfånget när det gäller de vanligaste makroekonomiska indikatorerna som används för att utvärdera resultaten av de politiska åtgärderna, genom att utöka dem med dels

⁽¹⁾ COM(2011) 112 final.

energifrågan sedd ur ett hållbarhetsperspektiv, dels en social och miljömässig dimension så att man kan mäta förändringar som rör social sammanhållning, tillgång till basvaror och tjänster till överkomliga priser, folkhälsa, fattigdom, bl.a. energifattigdom, naturresurser och livskvalitet rent generellt.

C. De lokala och regionala myndigheternas roll

10. Kommittén är övertygad om att man endast kan uppnå de globala målen i energisektorn om man tar initiativ på lokal nivå. Kommittén framhåller att lokala och regionala mål redan har använts på ett framgångsrikt sätt inom olika lokala och regionala myndigheter, som uttryck för flernivåstyre vid omvandlingen av energisystemet.

11. När det gäller det nya energisystemet vill ReK framhålla vikten av samarbete och solidaritet över gränserna, och att det därför krävs samordning på EU-nivå. En samordnad insats på alla förvaltningsnivåer är nödvändig, vilket förutsätter ett nära samarbete med de lokala och regionala myndigheterna och kräver en tydlig definition av roller och interaktionsmekanismer.

12. De lokala och regionala myndigheternas roll bör få ett rättmätigt erkännande, och de bör tilldelas tillräckliga resurser och adekvat kapacitet samt lämpliga förvaltningsinstrument, eftersom dessa myndigheter har en central funktion, antingen direkt i egenskap av partner i lokala projekt med inriktning på hållbar energi eller i samband med planering av ny infrastruktur, beviljande av tillstånd, investeringar, offentlig upphandling, produktion och kontroll över energiförbrukningen. Vidare kräver den sociala dialogen och arbetsmarknadsparternas deltagande, som enligt färdplanen är nödvändigt för att planera förändringarna, en väl inarbetad informationskapacitet och informationsförmedling från de lokala och regionala myndigheternas sida, som följaktligen inte bara bör få ett tydligt erkännande utan även ett effektivt stöd.

13. ReK rekommenderar ett fortsatt stöd till de mycket positiva åtgärder och beteenden som redan finns på lokal nivå, genom att man utökar deltagande och engagemang i alla samarbetsformer t.ex. inom ramen för borgmästaravtalet eller andra interregionala, nationella eller internationella strukturer, som fungerar som drivkraft för förändringar, för att stimulera den lokala ekonomiska utvecklingen och skapa informations- och samarbetsnätverk.

D. Energieffektivitet, energibesparingar och förnybar energi

14. Regionkommittén instämmer i att man bör prioritera främjandet av energibesparingar för att minska efterfrågan på energi genom upplysning, utbildning och förändring av medborgarnas beteendemönster, men också genom att stödja utvecklingen av ny teknik som kan säkra en effektivare användning av resurserna och ökad ekonomisk tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning, och genom att medlemsstaterna främjar

energisystem baserade på energisjälvförsörjning för att uppnå en så rationell energianvändning som möjligt, ett decentraliserat energisystem och ett reellt deltagande från medborgarnas sida i samband med beslut om energiformer och energianvändning. Om den ekonomiska tillväxten kopplas bort från energiförbrukningen skulle en minskande energiförbrukning kunna betraktas som en indikator för utveckling och inte som en konjunktur-nedgång, och den kan också gynna ekonomin.

15. Kommittén understryker att man satsar på energieffektivitet som en av de viktigaste åtgärderna för att nå de mål om att minska koldioxidutsläppen som fastställts för perioden före 2050. Kommittén instämmer i att vi behöver mer långtgående energieffektivitetsåtgärder och en kostnadsoptimal politik. Vi anser i detta sammanhang också att det vore lämpligt att fastställa bindande normer på europeisk nivå. Det är samtidigt viktigt att fokusera på de aspekter som omedelbart skulle kunna bidra till betydande energibesparingar, exempelvis ökad energieffektivitet i byggnader och hållbarare transporter.

16. I samband med att man fastställer och genomför de brådskande och nödvändiga insatserna för energiomställningen måste man se till att de enskilda åtgärderna är samstämmiga med tanke på hållbarheten. Man måste särskilt bedöma riskerna för att framsteg på ett område kan orsaka negativa konsekvenser på ett annat område.

17. Kommittén är positiv till att skapa mervärde genom energibesparingar med hjälp av hållbara marknadsmekanismer i enlighet med "Handlingsplanen för energieffektivitet 2011" ⁽²⁾.

18. Kommittén värdesätter att andelen förnybara energikällor ökar i alla scenarier för minskning av koldioxidutsläpp fram till 2030 och när en dominerande roll i förhållande till andra tekniker 2050. Det är emellertid beklagligt att inte något av scenarierna i färdplanen omfattar integrerade lösningar där det ingår förnybar energi och energieffektivitet i syfte att göra omställningen av energisystemet till ett scenario utan fossila bränslen mer hållbar och sträva mot en utfasning av fossila bränslen. Vi noterar att det i färdplanen fastställs att förnybara energikällor är av avgörande betydelse för värme- och kylsektorn, men vill samtidigt påpeka att det inte gjorts någon ingående analys av den viktiga roll som sektorn, med sin betydande inverkan på den totala energiförbrukningen, borde ha i) i strävan att utveckla ett europeiskt energisystem som inte är koldioxidbaserat före 2050, och därmed även ii) i utformningen av den aktuella och den framtida energipolitiken.

19. ReK framhåller synpunkterna i yttrandet CdR 7/2011 av den 30 juni och 1 juli 2011 om "Prioriteringar för energiinfrastrukturen för 2020 och framåt" och det viktiga målet om främjande av energitransportnät och integrering i distributionsnätet av förnybar energi producerad på lokal nivå via en rad olika decentraliserade resurser, exempelvis vindkraft, vattenkraft, jordvärme, solenergi och biomassa. På så sätt blir energitransport- och distributionsinfrastrukturen intelligentare (*smart grids*), vilket är en förutsättning för en effektiv konkurrens som medför

⁽²⁾ COM(2011) 109 final.

reella fördelar för slutkonsumenterna. För att kunna möta det ökade behovet av flexibilitet i energisystemet krävs lämpliga lagringsmetoder på alla spänningsnivåer, som (i likhet med pumpkraftverk) skapar möjlighet att lagra överskott som senare kan användas för elproduktion i stor skala. På detta område bör strategiska instrument för teknikforskning och teknikfrämjande utvecklas och utnyttjas.

E. Konventionella energikällor (gas, kol, olja), icke-konventionella energikällor och atomkraft

20. Kommittén instämmer i att det behövs mer diversifierade energikällor för att säkra energitryggheten. Vi framhåller vikten av tydliga riktlinjer för övergångsfasen, då de konventionella energikällorna (gas, kol, olja) i sina mest koldioxideffektiva och hållbara former, med särskild tonvikt på tekniken för avskiljning och lagring av koldioxid, kan användas som ett stöd under den etapp som ska utmynna i att energisystemets koldioxidutsläpp minskas, medan teknik, infrastruktur och betedemönster utvecklas på det sätt som förändringen kräver.

21. Kommittén är oroad över den betydelse som man fäster vid teknik som ännu inte är tillgänglig i kommersiell skala och rekommenderar att användandet av icke konventionella gaskällor, till exempel skiffergas, och av teknik vars riskfaktorer ännu inte är fullt utforskade eller kontrollerade och som kan få gränsöverskridande konsekvenser, på EU-nivå ska omfattas av studier och diskussioner om de möjliga miljömässiga och sociala konsekvenserna på kort och lång sikt och, i överensstämmelse med gällande lagstiftning, om det eventuella behovet av reglering, som i fallet skiffergas. Kommittén välkomnar därför kommissionens strävan att främja forskning av tekniker som kan bidra till minskade koldioxidutsläpp i energiomvandlingsprocesserna och föreslår att man låter livscykelanalyser ingå som viktiga utvärderingsinstrument vid beslutsfattandet.

22. ReK är skeptisk till det orsakssamband som anges i energifärdplanen mellan minskade koldioxidutsläpp och kärnenergi och till antagandet att kärnkraften bidrar till lägre systemkostnader och elpriser, samtidigt som man konstaterar att "kostnaderna för säkerhet, avveckling av befintliga anläggningar och avfallshantering [...] troligen [kommer] att öka". Kommittén förespråkar därför att man särskilt beaktar dels långsiktiga scenarier baserade på icke-konventionella förnybara energislag, dels det faktum att allmänhetens växande oro för kärnkraftens säkerhetsrisker kan leda till minskade privata investeringar i sektorn. Detta skulle göra det nödvändigt med offentliga bidrag i form av subventioner eller högre elpriser, vilket skulle drabba de mest utsatta samhällsgrupperna hårdast.

F. Investeringar och tillgång till finansiering

23. Kommittén anser att fastställandet av en referensram för investeringar som löper till åtminstone 2030 kan göra färdplanen effektivare och skapa större säkerhet på marknaden både för privata och offentliga aktörer, framför allt när det gäller de nationella investeringsmål som också tar hänsyn till de lokala

och regionala myndigheternas handlingsplaner. Större säkerhet när det gäller investeringar kommer även att bidra till att 2020-målen uppfylls, särskilt i fråga om energieffektivitet och besparingar, där det hela tiden finns behov av större insatser. Det skulle också gynna referensramen om man på EU-nivå kartlade kompetensen inom sektorerna för energieffektivitet och förnybar energi som vägledning för investeringarna i syfte att öka dynamiken och stärka de europeiska ekonomiska aktörerna inom dessa sektorer.

24. Det är särskilt viktigt att det klart fastställs vilka resurser som kommer att avsättas för att främja decentraliserade investeringar i hållbar energi (kontroll över förbrukningen och produktionen av förnybar energi) som kan bidra till ett effektivt utnyttjande av resurserna och till utveckling av en grön ekonomi och gröna arbetstillfällen på lokal och regional nivå. Vidare bör man införa ett nytt finansiellt instrument som förvaltas på subnationell nivå för att underlätta genomförandet av handlingsplanen för hållbar energi, samt stödja (ekonomiskt och lagstiftningsmässigt) små, lokala och regionala producenter av förnybar energi, bland annat de lokala och regionala myndigheterna, i syfte att underlätta integreringen i distributionsnätet.

25. ReK rekommenderar att man förlänger och utökar programmet "Intelligent energi – Europa", som har fallit väl ut, och fastställer tydliga villkor för att beviljas en betydande del av de finansiella resurserna inom sammanhållningspolitiken. Det är viktigt att också avsätta medel från strukturfonderna för att underlätta lokalt samarbete om decentraliserad utveckling av teknik med låga koldioxidutsläpp och hög energieffektivitet. Det är också viktigt att framför allt Europeiska socialfonden avsätter medel för att bygga upp humankapital som kan planera, förvalta och ge tekniskt stöd i energifrågor när det gäller såväl lösningar som teknik och partnerskap i tillämpningsfasen.

26. De lokala myndigheterna bör även i fortsättningen få ett förenklat tillträde till investeringar och finansiering från Europeiska investeringsbanken (EIB) för utveckling av hållbar energi. Man bör prioritera projekt som kombinerar energieffektivitet och förnybara energikällor för att uppnå en hållbar utveckling i området genom att förenkla förfarandena och underlätta tillgången till finansiering för mindre myndigheter.

27. ReK betonar att det inte räcker med nationella åtgärder för att ge energiinfrastrukturen en effektiv finansiering, och föreslår därför ett mer omfattande finansiellt stöd till projekt inom energisektorn, särskilt för att främja användningen av lösningar som bygger på förnybar energi, även vad gäller uppvärmning och nedkylning av byggnader.

28. ReK föreslår att man ska utarbeta en strategi för att stödja bildandet av regionala kluster och partnerskap samt samarbete mellan befintliga sådana som i några regioner redan har visat sig vara välfungerande instrument för utvecklingen av gröna energimarknader och energieffektivitet, mobilisering av investeringar och kompetensutveckling och nya arbetstillfällen.

G. Forskning, innovation och tillämpning

29. Kommittén instämmer i att ett starkt engagemang i innovation och forskning måste uppmuntras på EU-nivå. Vi är övertygade om att utvecklingen av effektivare och billigare innovativa tekniker kan bidra till att skapa större säkerhet inom sektorn och attrahera kapital, även genom en rationell resursfördelning inom det nya programmet "Horisont 2020".

30. Regionkommittén framhåller med skärpa att det nya forskningsprogrammet Horisont 2020 bör överensstämma med energifärdplanen för 2050 vad gäller mål och prioriteringar.

31. Regionkommittén anser att innovation och forskning som rör småskalig energiproduktion bör uppmuntras mer, t.ex. vad gäller vattenkraft från mindre vattendrag, vindkraft avsedd för enskilda eller ett fåtal hushåll, lokal solenergi och värmeproduktion från hetvattenkällor där sådana finns.

32. Kommittén skulle välkomna större fokus på forskning och utveckling inom havsenergi (våg- och tidvattenenergi), som innebär en enorm potential för säker, trygg och hållbar energiförsörjning.

33. ReK föreslår att man utformar reproducerbara mekanismer utifrån de bästa metoderna i olika regioner för att understödja skapandet av innovationskluster, regionala innovationsplattformar för energi eller andra former av offentlig-privata partnerskap mellan regionala myndigheter, universitet och näringslivet. Den här typen av partnerskap skulle kunna utgöra viktiga instrument för regional utveckling och utveckling av de lokala ekonomierna för att garantera ökad flexibilitet samt tillgängligare och lönsammare innovationer och teknik på lokal nivå.

34. Enligt ReK:s bedömning kommer jord- och skogsbrukspolitiken att påverkas starkt av färdplanen, och följaktligen

kommer det att vara nödvändigt att ge stöd till forskning som gör det möjligt att anpassa och utveckla dessa sektorer så att de blir mer hållbara.

35. Vi rekommenderar att man framhäver den roll som informations- och kommunikationstekniken (IKT) kan spela i syfte att främja utnyttjandet av innovationer, sprida information och lösningar beträffande energiförbrukning på strategiska områden, till exempel "smart cities", som omfattar strategier i fråga om hållbara transporter, intelligenta distributionsinfrastrukturer ("smart grids") och hållbar byggnation.

36. Kommittén föreslår att man framhåller betydelsen av forskning och utbildning av fackmän, och rekommenderar att medlemsstaterna fäster större vikt vid att utbilda energiexperter, som har bättre förutsättningar att tillgodogöra sig det innehåll i studieprogrammen som krävs för att säkerställa effektiv teknik i framtiden, tillämpa nya tekniker och genomföra strategiska planer.

H. Den inre marknaden och den globala marknaden

37. ReK understryker att det är bråttom att senast 2014 fullborda den inre energimarknaden, som kan bidra till att garantera en energiförsörjning till överkomliga priser, att senast 2015 häva medlemsstaternas energimässiga isolering och att genomföra en rättvis resursutjämning mellan regionerna och att stabilisera och förbättra ramvillkoren för den europeiska energisektorn så att merkostnaderna för energiomställningen kan begränsas.

38. ReK rekommenderar vidareutveckling av systemet för handel med utsläppsrätter med en grundläggande förändring av förfarandet för gratis tilldelning av kvoter, som i sin nuvarande form underminerar regleringssyftet med systemet eftersom det håller nere priset på certifikaten på en alltför låg nivå. I det sammanhanget måste man beakta situationen för industrier som är verksamma på de internationella marknaderna och vars konkurrenskraft skulle kunna påverkas negativt av koldioxidläckage till tredjeländer.

Bryssel den 10 oktober 2012

Regionkommitténs ordförande

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO